

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo@mmm.fi

24.2.2017

Lausuntopyyntö MMM 142/04.04.03.01/2017

LAUSUNTO TORNIONJOEN KALASTUSSÄÄNTÖÄ KOSKEVISTA NEUVOTTELUISTA RUOTSIN KANSSA VUODELLE 2017

Maa- ja metsätalousministeriö pyytää lausuntoa Suomen ja Ruotsin välisistä vuosittaisista neuvotteluista koskien Tornionjoen kalastussääntöä, joka on olennainen osa vuoden 2010 rajajokisopimusta.

Komissio toteaa, että Torniojoen kalastosta meritaimen on edelleen äärimmäisen uhanalainen, vaellussiiat ovat vähentyneet, kooltaan pienentyneet ja siian vaellus jokeen myöhentynyt. Lohikanta on viime vuosina voimakkaasti vahvistunut, mutta samalla lohen ja muiden kalalajien lisääntynyt tautikuolleisuus joki- ja merialueella on jatkunut kolmen vuoden ajan.

Kalastussäännön lähtökohtana on luoda kohtuullinen ja oikeudenmukainen tasapaino kalakannan ja hyödyntämisen näkökulmasta. Kalastuksen säätelyllä tulee pyrkiä pitkäjänteiseen, kalakantojen suojele ja kalavarojen kestävä käyttö sekä koko rajaseudun etu huomioivaan kalastukseen rajajokisopimuksen tarkoituksen mukaisesti.

Varovaisuusperiaatteen noudattaminen edelleen ajankohtaista

Tornionjoen ja sen sivujokien alueilla sekä Perämerellä on kolmen viimeisen vuoden aikana tavattu runsaasti kuolleita kaloja. Kuolleisuuden perimmäinen syy on tutkimuksista huolimatta edelleen epäselvä. Mm. lohen lisääntyneen tautikuolleisuuden johdosta rajajokikomissio katsoo, että varovaisuusperiaatteen tulisi ohjata päätöksentekoa kalastussäännöstä myös tulevalle kalastuskaudelle. Tautitilanne tulee ottaa vakavasti ja sitä on seurattava.

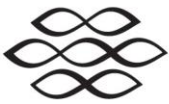
Suomen ja Ruotsin välisen rajajokisopimuksen tarkoitus on mm. kiinnittää erityistä huomiota kalakantojen suojeleluun ja kestävään käyttöön ja sopijapuolten rooliin kalakantojen suojelelussa tarpeellisin toimin (rajajokisopimus 28§). YK:n merioikeussopimuksen 66 artiklan mukaan niillä valtioilla, joista anadromiset kalakannat ovat peräisin on ensisijainen intressi ja päävastuu näistä kannoista.

Kausikohtainen kalastuskiintiö

Suomen ja Ruotsin on syytä neuvotella mahdollisuudesta *kausikohtaisten lohikiintiöiden* asettamisesta kaikille Tornionjoen kalastussäännön soveltamisalueen kalastajaryhmille ja velvoite saalisraportointiin. Lupakohtainen kausikiintiö Tornionjoen jokialueelle on esitetty toimenpiteenä Suomen lohi- ja meritaimenstrategiassa.

Merialueen kalastus

Merialueen kalastuksen aloitusajankohdaksi maa- ja metsätalousministeriö ehdottaa 17. kesäkuuta, mikä on kalastussäännön sallima aikaisin lohen merikalastuksen aloitusajankohta. Muutos aikaistaa Suomen puolen merikalastusta, mutta mahdollistaa Tornionjoen suun

edustan merialueella yhdenvertaiset kalastusmahdollisuudet suomalaisille ja ruotsalaisille ammattikalastajille. Komissio huomauttaa, että rajajokisopimuksen kalastussääntö rajoittaa kalastuksen aloittamista. Kalastussäännön ammattikalastusta koskevaa aloituspäivämäärää ei voida kansallisesti aikaistaa avaamatta rajajokisopimusta. Ammattikalastuksen aloituksen *myöhentäminen* sen sijaan on neuvoteltavissa Ruotsin kanssa ja säädettävissä kansallisesti (kalastussääntö 11§).

Komissio korostaa tässä yhteydessä, että ehdotetuilla Suomen lohenkalastuksen säätelymuutoksilla (MMM 147/01.02/2017) on merkittäviä vaikutuksia kalakantoihin ja kalastukseen Tornionjolla. Komissio lausuu lohenkalastuksen säätelystä erillisellä lausunnolla.

Lohen lippous, putkiperhokalastus

Komissio ei näe estettä lohen lippokalastuksen sallimiselle koko kesäkuun ajan. Määrällisesti perinteinen lippokalastus on vähäistä Tornionjoen ja merialueen kokonaiskalastuksen määrään nähden, mutta sillä on paikallista kulttuurista merkitystä.

Rajoitukset putkiperhokalastuksen (spinnfluga) välineistön osalta ovat tarpeen kalakantojen suojelun, kalojen terveyden sekä yleisesti kalastuskulttuurin näkökulmasta.

Kalastus Kilpisjärvellä ja sen alapuolisissa vesistöissä

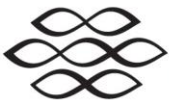
Ehdotuksessa verkkojen silmäkokorajoitus esitetään Kilpisjärvellä säädettävän normaalisti kansallisilla säädöksillä. Selvennyksenä tähän komissio toteaa, että rajajokisopimuksen kalastussääntö edellyttää Suomen ja Ruotsin viranomaisten yhdessä sopimista kalastussäännön määräyksistä poikkeamiseksi kansallisilla määräyksillä (kalastussääntö 16§, 11§).

Meritaimenen vapauttamista jatkettava

Ehdotuksen mukaisesti Kilpisjärvi poislukien (jossa meritaimen ei esiinny) tulee meritaimen lajin suojelemiseksi vapauttaa pyydyksestä takaisin veteen elävänä tai kuolleena, kuten aiempinakin vuosina 2013-2016. Meritaimenen tilanne on merkittävästi heikentynyt 1970-luvulta lähtien. Suomen lohi- ja meritaimenstrategia toteaa, että *"Suomen meritaimenkantojen tila on Itämeren rantavaltioista heikoin. Suomen eliölajien uhanalaisluokituksessa (2010) meritaimenkannat on luokiteltu äärimmäisen uhanalaisiksi ja Itämeren lohikannat vaarantuneiksi.* Ruotsalais-suomalainen biologinen arvio Torniojoen vaelluskalakannoista vuodelta 2016 tarkentaa asiaa: *"Tornionjoen meritaimenen osalta kaikki saatavilla oleva tieto viittaa kannan heikkoon tilaan. Kaikki käyttöön otetut kalastussäännöt ovat tarpeen meritaimenen kuolleisuuden vähentämiseksi. Kannan tila on edelleen heikko, ja sille tulisi antaa mahdollisuus elpyä tulevaisuudessa."* (Tornionjoen lohi-, meritaimen- ja vaellussiikakannat – yhteinen ruotsalais-suomalainen biologinen arviointi sopivien kalastussääntöjen arvioimiseksi vuodelle 2016).

Merkittävä osa meritaimenen kalastuskuolevuudesta tapahtuu merialueella ennen kuin taimen on ehtinyt palata jokeen kutemaan.

Komissio kehottaa Suomea yhteistyössä Ruotsin kanssa laatimaan *meritaimenen elvytys- ja hoitosuunnitelman Tornionjoen vesistöalueelle* vuonna 2014 hyväksytyyn Suomen kansallisen lohi- ja meritaimenstrategian mukaisesti ja yhteensovittaen ko. ohjelma Ruotsin lohi- ja taimenstrategian kanssa.

Siika

Sääntö muiden lajien verkkokalastuksella jokialueella kalastussäännön elokuun 1 päivän alusta syyskuun 14 päivän loppuun on tarpeen pitää voimassa. Sillä tuetaan vaellussiian runsastumista ja vältetään siiankalastuksen sivusaalis.

Saaliin merkintä

Suomen Pohjanlahden lohenkalastuksen ehdotetuilla säätelymuutoksilla on tarkoitus ottaa käyttöön toimijakohtaisen kalastuskiintiön haltijoille (ammattikalastajat) tunniste, joka kiinnitetään saaliiseen. Merkintä mahdollistaa kalastuksen ja ensimyyntin seurannan. Toimenpide on Suomen lohi- ja meritaimenstrategian mukainen. Ruotsin vastaavassa strategiaehdotuksessa merkinnän käyttöönotto on myös mainittu.

Kalastuksenvalvonta

Rajajoen ja Tornionjoen merialueen kalastuksenvalvonnan resurssit tulee turvata ja läsnäoloa alueella vahvistaa. Riittävä valvonta on kalakantojen sekä kalastuskulttuurin ja -matkailun yhteinen etu, erityisesti Euroopan merkittävimmällä lohijoella. Alueelle kohdistuu kasvavaa kalastuskysyntää ja -matkailua viime vuosina vahvistuneen lohikannan johdosta. Mahdolliset uudet kalastusrajoitukset Tenojoen lohenkalastukseen vuonna 2017 tulevat todennäköisesti aiheuttamaan tuntuvaa kalastuspaineen kasvua Tornionjoella. Kalastuksenvalvonnan tulee olla suunnitelmallista, jatkuvaa ja näkyvää.

Tornionjoen vaelluskalojen seuranta

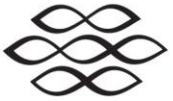
Pitkäjänteinen ja kestävä kalastuksen säätely ja kalakantojen hoito edellyttää paikallisen tiedon ja saalisraportoinnin rinnalla tieteellisen tutkimustiedon saatavuutta kalakannoista päätösten pohjaksi. Mm. smoltilaskenta ja nousulohien seuranta Tornionjoella antaa vuosittain tutkittua tietoa kalakantojen tilasta ja muutoksista. Kattilakosken laskurilla saadaan vuosittaista tietoa myös erittäin uhanalaisen meritaimenen tilanteesta.

Suomella ja Ruotsilla on vastuu Tornionjoen kalakannoista. Vastuu kalakannoista edellyttää ajantasaisen tietopohjan hankintaa ja käyttöä. Viime vuosien kalakuolemat tukevat säännöllisen kalakantojen seurannan tarvetta Tornionjoella.

Kansallisten lohi- ja taimenstrategioiden yhteensovittaminen rajajoella

Sekä Suomi että Ruotsi ovat laatineet omat lohi- ja meritaimenstrategiansa ilman mainittavaa yhteensovittamista Tornionjoen vesistön osalta. Suomen Kansallinen lohi- ja meritaimenstrategia 2020 Itämeren alueelle on vahvistettu valtioneuvoston periaatepäätöksellä 16.10.2014. Ruotsin ehdotus strategiaksi, Förvalting av lax och öring, on luovutettu Ruotsin hallitukselle marraskuussa 2015. Ruotsin strategiassa on nostettu esille mm. Tornionjoen vesistöalueen kalastusstrategian laatiminen pitkäjänteisen kalastuksen säätelyn mahdollistamiseksi.

Rajajokikomissio kehottaa suomalaisia kalastusviranomaisia jatkossa tiiviimpään yhteistyöhön Ruotsin kalastusviranomaisen ja rajajokikomission kanssa Tornionjoen vesistöalueen kalastuksen yhteisen näkemyksen rakentamiseksi avoimena ja läpinäkyvänä prosessina, yhteistyössä alueen kalastajien, kalastusoikeuden haltijoiden, yrittäjien ja muiden toimijoiden kanssa. Rajajokikomissiolla on valmius yhteistyössä kalastusviranomaisten kanssa kehittää rajajoen kalastusta koskevan informaation saatavuutta ja välittämistä sekä edistää yhteistyötä.

Lopuksi komissio tiedusteleo maa- ja metsätalousministeriöltä *arviota* muutostarpeista (Tornionjoen vesistön) lohenkalastukseen kun lohenkalastusoikeuksia koskeva Lapin yliopiston selvitys on valmistunut vuonna 2015, sekä *selvitystä* saamelaisten oikeuksiin lohenkalastukseen saamelaisten kotiseutualueelta Itämereen laskevien joilla (kansallisen lohija meritaimenstrategia, päämäärä 2, toimenpiteet). Rajanylittävän yhteisen kalastussäätelyn kehittämisen kannalta nämä kysymykset on tarpeen ratkaista viimeistään nyt, kun kiinnostus Tornionjoen kalastusta kohtaan on kasvussa ja kun samalla ilmastonmuutos edellyttää palautumiskykyä ja sopeutumista ympäristöhaasteisiin pohjoisimmilla vesistöalueilla.

Johan Antti
puheenjohtaja

Timo Jokelainen
varapuheenjohtaja

Virve Sallisalmi
sihteeri

TIEDOKSI Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Norrbottnen lääninhallitus
Meri- ja vesiviranomainen, Ruotsi